

UOT-811.512.162

Səhifə:61-66

<https://doi.org/10.59849/2663-8967.2023.2.61>

Səkinə Əliyeva
AMEA, Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu,
kiçik elmi işçi
sekineeliyeva024@mail.ru

PUBLİSİSTİK ÜSLUBDA LEKSİK YOLLA SÖZ YARADICILIĞI

XÜLASƏ

Məqalədə publisistik üslubda leksik yolla söz yaradıcılığı araşdırılmışdır. Müəyyənləşdirilir ki, publisistik üslubda termin yaradıcılığı əsas istiqamətlərdən biri kimi iştirak edir. Xüsusən də son dövrlər publisistik üslub əhatə dairəsi genişlənmiş və əksər hallarda orada baş verən proseslər ədəbi dil üçün aparıcı rola malik olmuşdur. Leksik yolla söz yaradıcılığından danışarkən qeyd olunur ki, burada üç yol həmişə diqqəti çəkmişdir və hər bir dilin inkişafında bunlar xüsusi önəm daşıyır. Məqalədə dialekt və şivələr hesabına söz yaradıcılığı ilə yanaşı alınmalar hesabına və mənə dəyişmə hesabına söz yaradıcılığından da söz açılır. Son illər Azərbaycan publisistikasında baş verən problemlərə diqqət yetirilmişdir. Ümumilikdə, qeyd olunmalıdır ki, bu proses dildə gedən ümumi prosesin bir hissəsi kimi nəzərdən keçirilir.

Açar sözlər: publisistika, söz yaradıcılığı, neologizmlər, alınma sözlər, dialektizmlər

Giriş. Cəmiyyətin inkişafı dilin inkişafına zəmin yaradır və dil də daim dəyişir, inkişaf edir, yenilənir. Bu mənada lüğət tərkibinin inkişafının öyrənilməsi dilçilik baxımından da maraq doğurur. Məlumdur ki, lüğət tərkibi dilin inkişafının ən əsas göstəricisi hesab edilir. Sözü xalq yaradır desək də əslində hər bir söz xalqın nümayəndələri tərəfindən yaradıldığından müasir dövrdə bu proses daha çox publisistik üslubda özünü göstərir, çünki istənilən yenilik ilk növbədə mətbuatda işıqlandırılır. Bu səbəbdən də Azərbaycan dilində gedən prosesləri biz publisistikada daha asan izləyə bilirik.

1. Azərbaycan dilindəki milli mənşəli sözlərin əksəriyyətinə diqqət etsək onların insanın həyat fəaliyyəti ilə bağlı yarandığının şahidi olarıq. “Başqa sözlə, yaradıcı insan təfəkkürü həyat prosesində mütəmadi çalışaraq adlandırma, ad vermə üzərində məşğul olmuşdur” [1, s.998]. Müasir Azərbaycan dilində digər dillərdə olduğu kimi, sözyaratma prosesi üç mərhələdə baş verir:

1. Leksik yolla söz yaradıcılığı;
2. Morfoloji yolla söz yaradıcılığı;
3. Sintaktik yolla söz yaradıcılığı.

Lakin qeyd olunmalıdır ki, bu üç yol bir-birindən ayrılıqda fəaliyyət göstərmir, əksinə yeni söz yaratma üçün müəyyən edilmiş bu üç proses bir-biri ilə daim qarşılıqlı vəhdətdə olur.

Leksik yolla söz yaradıcılığı lüğət tərkibinin zənginləşməsinin ən səmərəli, eyni zamanda sadə və asan yolu hesab edilir. Lüğət tərkibində leksik yolla söz yaradıcılığının özü də bir neçə yerə bölünür:

1. Dialekt və şivələr hesabına söz yaradıcılığı.
2. Alınmalar hesabına söz artımı.
3. Mənə dəyişmə hesabına söz yaradıcılığı.

“Azərbaycan ədəbi dilinin müasir vəziyyəti göstərir ki, onun həm təşəkkülündə, həm də xüsusilə sonrakı inkişafında bütün dialektlər iştirak etmişdir. Məhz buna görə də müasir Azərbaycan ədəbi dilinin lüğət tərkibində bu dilin bütün dialektlərindən keçmiş və onun üzvi bir hissəsini təşkil edən xeyli söz vardır” [2, s.232]. Bu mənada dialektlər həmişə ədəbi dil üçün mənbə rolunu oynayır. Mətbuatda dialekt sözlərin ədəbi dilə gətirilməsi bir vasitəsi kimi son dövrlər daha aktualdır.

“Ədəbi dilimizə dialekt və şivələrdən mətbuat vasitəsi ilə yeni sözlərin keçməsi prosesi Azərbaycan ədəbi dili ilə dialektlərin qarşılıqlı əlaqəsi məsələsinin uğurlu həlli baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır” [3, s. 159]. Dialektlərdən ədəbi dilə söz gətirilərkən nəzərə alınmalıdır ki, həmin söz daha geniş ərazidə işlənən söz olsun. Bu zaman həmin sözün ədəbi dildə norma hüququ qazanması daha asan olur.

Bu barədə danışarkən N.Qaziyeva yazır: “Dialektlərdən sözlərin ədəbi dilə daxil olması uzun sürən bir prosesdir ki, burada körpü rolunu oynayan, onlar arasında əlaqəni təmin edən ədəbiyyat və onun yaradıcıları olan yazıçılardır. Dil daşıyıcıları dilə şüurlu təsiri, adətən, qəbul olunmur. Bu fikir fonetika və qrammatikada daha məqbul hesab oluna bilər. Leksikaya gəldikdə, burada lüğət tərkibinin zənginləşməsində, müəyyən insanların da rolu nəzərə alınmalıdır” [4, s.76]. Əlbəttə, alimin bu fikirləri dövrü üçün olduqca aktual olmuşdur, lakin artıq bir çox hallarda dilimizin inkişafında əsas rol məhz publisist üslub tutur. Bu mənada publisistika dilə söz gətirmək baxımından da artıq ön sırada durur və sözyaratma prosesi publisistik üslubda daha çox baş verir. Məlumdur ki, dialektlərdən dilimizə keçən, sayırmaq, səkmək, ilğım və s. sözləri dilimizə XX əsrin 40-cı illərindən sonra daxil olmuşdur. Bu sözlər artıq dilimizdə kifayət qədər işlək hesab edilir. Məlumdur ki, “sayırmaq” sözü ilk dəfə Səməd Vurğun, daha sonra isə Rəsul Rza poeziyasında rast gəlinir. İzahlı lüğətdə söz: “tit-rək, zəif işıq saçmaq, parlamaq, şəfəq buraxmaq” [5] kimi izah edilir. Müasir mətbuatımızda da bu sözə tez-tez ən müxtəlif formalarda rast gəlinir. “Vətənimizin bir hissəsi yağdı tapdağı altında qalıb əzildikcə torpaq uğrunda canlarını fəda edib Vətən göylərində ulduzlara qarışıb *sayırşan* şəhid ruhları yurd, torpaq deyib fəryad edirdilər” [6]. Göründüyü kimi, ilk nümunədə sayırmaq sözü öz həqiqi mənasında işlənirsə, ikinci nümunədə məcazi mənada işlənir və “xatirələrin sayırşması” kimi ifadə edilir.

Bəzi sözlər dilimizə XX əsrdə keçsə də müasir publisistikada həmin sözlərin yeni mənaları, anlamları yaranır və dilimiz inkişaf edərək daha da zənginləşir. Məsələn, məlumdur ki, ilğım sözü ədəbi dilimizə məhz sayırmaq və digər sözlərlə təxminən eyni dövrdə dialektlərdən keçmişdir və hazırda da uğurla istifadə edilir. Hazırda isə biz publisistikada ilğım sözü ilə bağlı yaranan digər sözlərə də rast gələ bilərik. Məsələn, “Xalq qəzeti”nin 14 iyün 2013-cü il tarixli sayında “İlğımlaşan tarix” adlı məqalə dərc edilib. Göründüyü kimi, məqalənin adında “ilğım” sözü artıq feili sifət kimi işlənir. Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan dilinin orfoqrafiya lüğətində ilğım sözü verilsə də sözün feil forması verilmir. Maraqlıdır ki, mətbuatda bu sözə tez-tez rast gəlinir. Məsələn, “Kitabımızın bu fəslində kəndimizin yaddaşlarımızdan küsərək *ilğımlaşan* yurd yerlərimizdən danışmaq istəyərkən Mingəçevirdən gələn, ağırlı, Qarabağın bəy kəndi Novruzlunun tanrılar yanındakı yüksək adına utanc gətirən bir üzücü xəbərə münasibətimi bildirmək istəyirəm” [7].

Mütəxəssislərin fikrincə, son dövrlər ədəbi dilə dialektlərdən gətirilən sözlərdən biri də “perik” sözüdür. Bu barədə danışarkən S.Əliyeva yazır: “Ayrı düşmək” mənasını bildirən “perikmək” sözünə əvvəllər qəzet səhifələrində rast gəlinmədi. Müasir dövrümüzdəki hadisələrin təsiri ilə bu dialekt sözü mətbuatın dilinə də yol tapmışdır” [3, s.159]. Hazırda bu söz publisistikada geniş istifadə edilən sözlərdəndir. Məsələn, 993-cü ildən sonra Qarabağdan quşlar, vəhşi heyvanlar bir yana, ağaclar, daşlar da perik düşübmiş [8]. Maraqlı cəhətlərdən biri də budur ki, bu söz artıq rəsmi qəzetlərdə də işlənməkdədir. Məsələn “Xalq qəzeti”ndə gedən bir məqaləyə baxaq: “Tapdıq kişi yuxularında Laçının dağ-daşının, yal-yamacının yağdı nəfəsi ilə boğulduğunu, sıxıldığını, baxımsız qaldığını, min bir əziyyətlə böyütdüyü, barlı budaqları yerəyək əyilən ağacların qurduğunu, yazın gəlişinə insanlardan az sevinməyən quşların *perik düşdüyünü*, düzənlərdə səkmək kəkliklərin qeybə çəkdiyini, təmizliyi, paklığı sevən durnaların Bağdad elləri səmtə uçanda daha pirlərdə, ocaqlarda əvvəlki kimi yerə enmədiklərini görürdü...” [9]. Amma fikir versək görürük ki, bu söz daha çox söz bədii-publisistik üslubda yazılmış nümunələrdə rast gəlinir və “perik düşmək” kimi istifadə edilir.

Son illər ədəbi dilə daha çox termin kimi işlənən dialekt sözlərinin keçməsi müşahidə edilir. Məsələn, “Dəstəbaşının əlində işarə verən dəsmal, yaxud adi çubuq ola bilər. Həmin adama yallıbaşı da deyirlər. Dəstənin sonuncu nəfəri isə *ayaqçı* adlanır” [10]. Göründüyü kimi, “ayaqçı” sözü burda termin kimi işlənir və “yallıbaşı” sözünə antonim kimi işlədilir.

Son illər publisistik üslubda tez-tez işlədilən sözlərdən biri də “qənşər” sözüdür. Publisistik üslubda bu sözün işlənmə tezliyi son illərdə xeyli artmışdır. Məsələn, “Beləcə, Ağcabədinin Taxta-körpü qəsəbəsində məskunlaşdığı evin **qənşərindən** saatlarla üzü Laçın dağlarına tamaşa etməkdən yorulmurdu...” [11]. Son illər publisistikada ən çox işlənən sözlərdən biri də heç şübhəsiz, “ürcah” sözüdür. Məsələn, “Azərbaycan futboluna *urcah* olan yarıtmaç dağstanlı” [12].

Bəzən publisistik üslubda ədəbi dil üçün xarakterik olmayan sırf dialekt xarakteri daşıyan sözlərə də rast gəlinir. Bu da publisistikanın özünəməxsusluğundan irəli gəlir. Məsələn, “Üstündən doyunca buzlu bulaq suyu içməyə nə deyərlər ki, *naqolaydı*, yaqın bir əmması, azarı var...” [13]. Verilən nümunədə işlənən “naqolay” sözünün dialektoloji lüğətdə üç mənası verilir: 1. nadinc; 2. tərs; 3. yöndəmsiz [14]. Verilən nümunədə isə, göründüyü kimi, söz “xəstə”, “naxoş” mənasında işlənir.

Dialektizmlərlə bağlı maraqlı cəhətlərdən biri də fərdi xüsusiyyətlərin ön plana çıxmasıdır. Məlumdur ki, dilə hər hansı bir sözün gəlməsi bəzən həm də həmin söz işlədən şəxsin nüfuzundan asılı olur. Yəni bir sözü şair, yazıçı, siyasətçi tez-tez işlədirsə həmin söz ədəbi dilə daha tez keçir. Məlumdur ki, məhz bu səbəbdən Rəsul Rza, Səməd Vurğun və digər ədiblərimizin işlətdiyi sözlər dilimizə daha çox işləklilik qazanmışlar. Müasir publisistikada da bu cür hallara rast gəlmək olur. Məsələn, akademik Rafael Hüseynovun müasir publisistikada özünəməxsus rolu vardır. Bu mənada onun işlətdiyi dialektizmlər ədəbi dilə daha çox təsir edir. “Amma dəyişən siyasi iqlim onların hamısının taleyini müşküllərə **ürcah etdi**” [15].

Tədqiqatçılar haqlı olaraq qeyd edirlər ki, “canlı xalq dilinə, onun lüğət tərkibində həyat və məişət, adət və ənənə, təsərrüfatçılıqla bağlı istənilən qədər sözlər yaranmaqdadır. Ədəbi dildə isə bunların əvəzinə alınma sözlər işlədilir” [16, s. 80]. Son illər publisistikamızda işlənən və ən uğurlu sözlərdən biri olan “ismariş” sözü də maraqlı doğurur. Məlumdur ki, Qazax, Salyan, Tovuz bölgələrində işlənən “ismariş” sözü sifariş, xəbər mənasında işləndirdi. Bu söz artıq dilimizdə “mesaj” alıma sözünə qarşılıq kimi də işlənir və olduqca uğurlu tapıntılardan hesab edilə bilər. Lakin dilimizdə hələ də bu sözün yazılışı ilə bağlı mübahisələr var. Bu da həmin sözün 2004-cü il orfoqrafiya lüğətində “ismariş”, 2013-cü il lüğətində “ismaric”, son 2021-ci il lüğətində isə yenidən “ismariş” şəklində verilməsidir. Maraqlı cəhət isə ondan ibarətdir ki, söz hətta rəsmi dövlət qəzetlərində də bəzən “ismaric” kimi yazılır. Məsələn, “Xalq” qəzetinin 24.08.2023-cü il tarixli nömrəsində gedən məqalədən götürülən nümunəyə baxaq: “Həmin jurnalın filmdə detal kimi işlənməsi İsmətın gələcək oyanışına bir **ismaricdir**” [17]. Amma elə həmin qəzetin 02.08.2023-cü il tarixli nömrəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin müsahibəsi dərc olunub. Cənab Prezident isə bu sözü məhz “ismariş” kimi tələffüz edir: “Prezident İlham Əliyev: Əslində, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi bizə öz **ismarişini** ünvanlandı ki, hər hansı hərəkətin pozulmaması üçün biz vətəndaş cəmiyyətinin fəalları ilə danışaq” [18].

Azərbaycan qəzetində də bu söz “ismariş” formasında işlənir. “Bunu Ermənistan da, beynəlxalq ictimaiyyət də qəbul etməli, Ağdam-Xankəndi yolundan istifadə edilməsi və Qarabağın erməni əhalisinin Azərbaycana reintegrasiyası ilə bağlı aydın **ismariş** verməlidirlər” [19].

Qeyd olunmalıdır ki, dialekt sözlərinin termin yaradıcılığına da ciddi təsir etdiyini nəzərə alsaq bu sahəyə də diqqət etmək lazımdır. Məlumdur ki, “hər bir elmi-texniki yenilik, əldə olunan nəticələr kəşflər yeni anlayışların meydana gəlməsini şərtləndirdiyi kimi, dildə də onları adlandıran nornativ xarakterli adların, daha çox hallarda isə terminlərin yaranmasına səbəb olur. Bu cəhətdən ümumi və xüsusi leksikanın müqayisəli təhlili göstərir ki, müasir dövrdə leksikanın zənginləşməsi prosesi daha sürətlə gedir” [2, s.227].

Məlumdur ki, dildə yaranan yeni sözlərin əksəriyyəti terminlərdən ibarət olur. Bu mənada dilin zənginləşməsində terminologiya xüsusi yer tutur. Terminoloji leksikanın zənginləşməsində də əsas mənbələrdən biri dialekt leksikası hesab edilir. Dilimizin dialektləri öz fonetik, leksik və qrammatik xüsusiyyətlərinə görə bir-birindən fərqlənir. Bu mənada dialekt leksikası da istisna deyil və dialektlərimizdə konkret əşyaları və məfhumları ifadə edən xeyli söz vardır. Azərbaycan dialektlərində biz hər hansı bir əşyanın ayrı-ayrı ən kiçik hissəsinin belə öz adının olduğunu şahidi oluruq. Eyni zamanda dialektlərdə heyvanların rənginə, cinsinə, yaşına görə müxtəlif xüsusiyyətlərini ifadə edən termin səciyyəli sözlərə rast gələ bilərik.

Hər bir bölgənin özünəməxsus coğrafi mövqeyi, həyat tərz, adət-ənənəsi olduğundan, həmin ərazidə coğrafi şəraitin müxtəlifliyi və həyat tərzinə görə müxtəlif bitki örtüyü, flora və faunası olur. Bu da həmin bölgədə hər hansı bir təsərrüfatın inkişafı ilə nəticələnir. Bu səbəbdən də hər bölgənin özünəməxsus termin mənşəli sözləri formalaşır. Bu səbəbdən də dialektlərdə ədəbi dilin zənginləşməsi baxımından kifayət qədər termin mənşəli sözlərə rast gəlinir. Bu sözlərin bir çoxu həm də publisistik üslub vasitəsi ilə ədəbi dilə keçir. Məlumdur ki, ədəbi dilimizdə işlənən qüzey, güney, gila-var, şlalə, gölməçə, çiskin, duman göy qurşağı, xəzri, bürkü və s. kimi sözlər ədəbi dilimizə məhz dialektlərdən keçmişdir. Hazırda da bu sözlər publisistikamızda çox işləkdir. Məsələn: “Cavabında bildirdi ki, ümummilli lider Heydər Əliyev **Qüzey** və **Güney** azərbaycanlıları ilə İraq türkmənlərini bir bütövün parçaları hesab edirdi” [20]. Publisistikada işlənən bəzi termin mənşəli sözlər isə çox az rast gəlinən sözlərdir. Məsələn, Kəndimizin qırağında **yastan** var, yal var, keçib, qalxmaq istəyirdim [21]. Nümunədə işlənən “yastan” sözü izahlı lüğətdə məhəlli söz kimi verilir və “dağda, təpədə, dikdirdə, qayalıqda yastı düz yer. Alaçığı yastanada qurmaq” [22] kimi izah edilir.

Publisistikada tez-tez məişətlə bağlı sözlərə də rast gəlinir. “**Yuxa** nazik yayılmış mayasız çörək növüdür. Ona **yayma** da deyirlər” [23].

Dialekt və şivələrdən ədəbi dilə xeyli sayda tibb terminləri keçmişdir. Məlumdur ki, xalq arasında xəstəliklərin bir çoxunun adı mövcuddur. Bu səbəbdən də həmin xəstəliklərin elmi adı ilə yanaşı dialektlərdə işlənən adı da tez-tez publisistik üslubda istifadə edilir. Bu isə səbəbsiz deyil. Məlumdur ki, publisistik üslub kütləvi xarakter daşıyır. Bu səbəbdən də elmi-publisistik yazılarda belə çox vaxt elmi terminlə yanaşı həmin xəstəliyin xalq arasındakı adı da istifadə edilir. Bura: qançır, qarayara, məxmərək, göyöskürək, qarasu, mirvari suyu və s. sözlər aiddir. Məsələn, “Çünki qlaukoma - **qarasu** deyilən göz təzyiqi ilə əlaqəli bir xəstəlik yaranır” və ya “**Toyuq korluğu** kimi bilinən hemeralopiya xəstəliyi var”; Həkimin sözlərinə görə, katarakta - **mirvari suyu** əməliyyatı son illərdə artıb: “Çünki yaşlanan bir nəsəl var” [24]. Nümunələrdən də görüldüyü kimi, qarasu, toyuq korluğu, mirvari suyu kimi sözlər xalq təbabəti ifadələridir ki, publisistik üslubda da geniş istifadə edilir.

Publisistik üslubda heyvandarlıqla bağlı dialektizmlərdən də geniş istifadə edilir. Məsələn, “Qoyunların *döl vaxtı, dollək, kərəskə, ağıl, vana, küz, xix, qığ, dəlmə, arxac, yazdix, payızdix, güzəm, bulama, kətəm, koramaz, kətil, vəl, örkən, sijim, sinəbənd, quşqun, tafqır, dizzax, qax, şəddə, örən, xam, öriş, qalax, əriş, arxac, paz, höriük, yal, küt, dirədöymə, qığmərə, çilingağac, oğursaq, boğaz, balax, pota, tələmək, cubuq, yanlıq, əyin ağacı, fərməş, iflik, garvit, sirkən, qarağan, kətiyyən, küdrü, təzək, kürsək, cemis, buğaya gəlmək, muroya gəlmək, ojax qırağı, yaz ağzi, ceyillik, kor əmçək, duz daşı, əvəlik, quşotu, çobanaldadan, duyça, kələf, çəhrə, iy, quşnu, dələmə, maya, qursaq, axtarma motal, çalansı, yükalti, koğa, çomaq, cust, əvədək, quşqaytaran, ənik, day, maydan, dayca, qulan, bağırbeysin, tərəkəmə qovurması, alışma, qəhəl, qəhət, balax, ləvərə, dağarcıx, dəstərhan, qavqarmaq, binə, urfa, doğrama, alix, yağır, xötək, heybə, odux, ağartı, çəkməcə, dəlicə, ətənə, sulux, ağcavaz, qiryəlin, damazdix, baş covan, subay qoyun, sağmal qoyun, sərdən, poran, təpəl, səkil, əmizlikli, təhlə, puş, gərmə, sidiklik, qana düşmək, qırxılığa düşmək, miyəntək, kəlin qoyun, sarı kürrə, ağ kürrə, şilə, şəpit, ediləmək, lay, çərttək, toğlamıx, elti, küt, yelin, çətənə, tiyə və yüzlərlə belə sözlərin hamısı tərəkəmə həyatından bəhs edir” [25]. Nümunədən də görüldüyü kimi, bu sözlərin əksəriyyəti sırf dialekt xarakterli sözlərdir və bəzilərinə hətta dialektoloji lüğətdə belə rast gəlinmir.*

Bu tip sözlərə publisistik üslubda tez-tez rast gəlinir və bu bir daha onu göstərir ki, ədəbi dilin inkişafında və zənginləşməsində dialektlərin rolu danılmazdır. Ümumilikdə, bu nəticəyə gəlmək olar ki, publisistik üslubda dialektizmlərin işlənməsi həm də ədəbi dilin inkişafı baxımından zəruridir.

Nəticə: Nəticə olaraq qeyd etmək lazımdır ki, publisistik üslubda söz yaradıcılığı ədəbi dildə söz yaradıcılığının bir qolu kimi nəzərdən keçirilməlidir. Əvvəllər əgər ədəbi dilin aparıcı üslubu bədii üslub idisə, son dövrlər publisistik üslub önə çıxmış və bir çox hallarda orada baş verən proseslər ədəbi dil üçün aparıcı rola malik olmuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. Müasir Azərbaycan dili. Leksikologiya. II kitab. Bakı, Zərdabi nəşr, 2022, 1152 s.
2. Nağısoylu M., Sadıqova S. Az. ədəbi dilinin zənginləşmə mənbələri və inkişafı. Bakı, Elm, 2020, 416 s.
3. Əliyeva S. Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin mətbuat üslubu. Bakı, Elm və təhsil, 2012, 216 s.
4. Qaziyeva N. Azərbaycan ədəbi dili normalarının formalaşmasında dialektlərin rolu. Bakı, Təhsil, 2003, 146 s.
5. <https://obastan.com/sayr%C4%B1%C5%9Fmaq/34960/?l=az>.
6. <https://azerbaijan-news.az/az/posts/detail/doyusden-nece-qayitmagima-baxmayaraq-gozlerimden-opersen-1682807611>
7. <https://ideologiya.az/2018/11/k%C9%99ndimizin-son-gunu-yaddaslarimizda-gozl%C9%99rimizin--did%C9%99sind%C9%99-d%C9%99fn-olunmus-novruzlunun-%C9%99ziz-xatir%C9%99sin%C9%99-136-ci-f%C9%99sil-eyni-adl/>
8. <https://axar.az/news/yazarlar/599832.html>
9. <https://xalqqazeti.az/az/sosial-heyat/131022-lacin-dogmalarina-qovusur>
10. <https://azerbaijan-news.az/az/posts/detail/yallilar-47953>
11. <https://xalqqazeti.az/az/sosial-heyat/131022-lacin-dogmalarina-qovusur>
12. https://www.sportinfo.az/idman_xeberleri/zire/165526.html
13. <https://modern.az/az/news/81779>
14. <https://obastan.com/naqolay/568516/>
15. <https://525.az/news/227222-onun-yandirdigi-ocaq--rafael-huseynov-yazir>
16. Şirəliyev M. Az. Dilinin dialektologiyasının əsasları. Bakı, Şərq-Qərb, 2008, 416 s.
17. <https://xalqqazeti.az/az/medeniyyet/136353-qadin-azadligi-milli-kinomuzda>
18. <https://xalqqazeti.az/az/resmi-xronika/134335-azerbaycan-prezidenti-ilham-eliyev-euronews>
19. <https://azerbaijan-news.az/az/posts/detail/cinayetkarlar-mehkeme-qarsisinda-emellerine-gore-cavab-vermelidirlər-1690924036>
20. <https://xalqqazeti.az/az/medeniyyet/132309-eli-tudenin-eserleri-tebrizde-nesr>
21. <https://525.az/news/68490-sozun-sehri-memmed-araz-mocuzesi>
22. <https://obastan.com/yastan/1003640/?l=az>
23. <https://modern.az/az/news/81779>
24. <https://525.az/news/124948-cerrah-sekerli-diabetin-gozde-yaratdigi-fesadlar-keskin-artib>
25. <https://modern.az/az/news/81779>

Сакина Алиева

Лексический путь в публицистическом стиле

слово творение

Резюме

В публицистическом стиле лексическое словообразование не отличается резко от общего словотворчества, напротив, здесь мы видим основные направления словообразования. Особенно в последнее время на первый план выходит публицистический стиль, и в большинстве случаев происходящие там процессы имеют ведущую роль для литературного языка. Говоря о лексическом словообразовании, следует отметить, что здесь всегда обращали на себя внимание три пути, которые имеют особое значение в развитии каждого языка. Помимо словотворчества за счет диалектов и диалектов, в статье говорится также о словотворчестве за счет роста слова и изменении значения за счет заимствований. В последние годы уделяется внимание проблемам, происходящим в азербайджанской журналистике. В целом следует отметить, что этот процесс рассматривается как часть общего процесса языка.

Key words: *journalism, word formation, neologisms, borrowed words, dialectisms*

Sakina Alieva

Lexical way in publicistic style word creation

Summary

In the journalistic style, lexical word formation does not differ sharply from general word creation; on the contrary, here we see the main directions of word formation. Especially recently, the journalistic style has come to the fore, and in most cases the processes occurring there have a leading role for the literary language. Speaking about lexical word formation, it should be noted that here three ways have always attracted attention, which are of particular importance in the development of each language. In addition to word creation due to dialects and dialects, the article also talks about word creation due to the growth of words and changes in meaning due to borrowings. In recent years, attention has been paid to the problems occurring in Azerbaijani journalism. In general, it should be noted that this process is considered as part of the general process of language.

Ключевые слова: публицистика, словаобразование, неологизмы, заимствованные слова, диалектизмы.

Çapa tövsiyə edən:

AMEA, Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu

Rəyçilər:

*professor Sayalı Sadıqova
dosent Natəvan Hüseynova*